

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta ta' l-4 ta' April, 2006

Citazzjoni Numru. 156/2002/1

**Atlas Insurance Agency Limited *in rappresentanza*
tas-socjeta' estera AXA Insurance plc, kif surrogati
fid-drittijiet tal-assigurata taghom *Tiara Company
Limited* abbazi tal-ligi u tal-polza ta' assicurazzjoni u
b'nota tad-19 ta' Mejju, 2005 assumiet l-atti s-socjeta'
Atlas Insurance Limited *in rappresentanza* tas-
socjeta' AXA Insurance plc minflok Atlas Insurance
Agency Limited u kull fejn jinkorri**

VS

**Medex Container Services Limited u Malta Freeport
Corporation Limited, u b'digriet tat-8 ta' April, 2002, il-
kelma "*Corporation*" giet sostitwita bil-kelma
"*Terminals*"**

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ppresentata mis-socjeta' attrici fit-8 ta' Frar, 2002, li *in forza* taghha, wara li ppremettiet illi:

1. Is-socjeta' konvenuta Medex Container Services Limited giet inkarigata ggor merkanzija tas-socjeta' *Tiara Company Limited* u dan is-socjeta' konvenuta ghamlitu billi garret il-merkanzija fil-*container* numru *LRCU 4495493*, li gie mballat fil-prezenza tar-rapprezentant tal-Kontrullur tad-Dwana li ssigillat. Dan il-*container* telaq minn Malta fi Frar 2001 u meta l-imsemmi *container* twassal lura Malta, irrizulta li l-merkanzija ma kienitx fil-*container* relattiv.

2. Ghalhekk waqt li l-merkanzija tal-assigurat tas-socjeta' attrici kienet f'idejn u taht il-kura u l-kustodja tal-konvenuti, jew min minnhom, rrizulta n-nuqqas, li ghalih huma responsabbli bhala l-persuni li jridu jghaddu l-merkanzija lill-konsenjatarju fl-istess kondizzjoni u kwalita' li huma jkunu rcevewha.

3. *Ai termini* tal-polza ta' assigurazzjoni ezistenti bejn is-socjeta' attrici u l-assigurata taghha (*Tiara Company Limited*), is-socjeta' attrici kellha tindennizza lill-assigurata taghha tad-danni li gew lilha kawzati *ai termini* tal-premess u b'hekk issa hija giet surrogata fid-drittijiet tal-istess assigurata.

4. B'rizultat tal-premess is-socjeta' attrici hallset is-somma ta' erbghin elf tmien mija u erba' u ghoxrin lira u tnejn u hamsin centezmu (Lm40,824.52), inkluzi spejjez tas-*surveys* relattivi.

5. Il-konvenuti nterpellati sabiex jindennizzaw lis-socjeta' attrici s-somma fuq imsemmija baqghu inadempjenti.

Talbu lis-socjeta' konvenuta tghid ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:

(1) tiddikjara lill-konvenuti jew min minnhom unikament responsabbli ghan-nuqqas fil-merkanzija tal-assigurat tas-socjeta' attrici u ghad-danni relattivi

(2) tillikwida d-danni sofferti mill-assigurat tas-socjeta' attrici li ghalihom ghamlet tajjeb l-istess socjeta' attrici u l-ispejjez konsegwenzjali sofferti mis-socjeta' attrici, fis-somma globali ta' erbghin elf tmien mija u erba' u ghoxrin lira u tnejn u hamsin centezmu (Lm40,824.52), jew somma verjuri

(3) tikkundanna lill-istess konvenuti jew min minnhom ihallsu lis-socjeta' attrici s-somma ta' erbghin elf tmien mija u erba' u ghoxrin lira u tnejn u hamsin centezmu (Lm40,824.52), jew somma verjuri, bhala d-danni sofferti u zbursati mis-socjeta' attrici li ghalihom huma responsabbli l-konvenuti jew min minnhom

(4) tikkundanna lill-istess konvenuti jew min minnhom ihallsu lis-socjeta' attrici l-imghax legali ta' tmienja fil-mija (8%) fuq l-imsemmi ammont, mid-data tal-pagament u *cioe'* mill-4 ta' Settembru, 2001 sal-gurnata tal-effettiv pagament – kollox skond kif intqal fuq u ghar-ragunijiet fuq premissi.

Bl-ispejjez komprizi dawk tal-ittra legali tat-18 ta' Jannar, 2002 kontra l-konvenuti jew min minnhom li minn issa jibqghu ngunti ghas-subizzjoni taghhom.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta' *Malta Freeport Corporation Ltd* li *in forza* taghha eccepjet illi:

1. Is-socjeta' *Malta Freeport Corporation Ltd* ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju billi mhix il-legittima kontradittrici.

2. Minghajr pregudizzju ghall-premess illi l-eccipjenti qatt ma kellha taht il-kura u l-kustodja taghha l-*container in kwistjoni* u ghalhekk la naqset u anqas setghet tonqos minn xi obbligu legali jew kontrattwali.

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta' *Medex Container Services Ltd* li *in forza* taghha eccepjet illi:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Fil-konfront ta' l-eccipjenti it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda minn dina l-Onorabbli Qorti bl-ispejjez kontra l-istess socjeta' attrici *stante* illi l-eccipjenti mhijiex responsabbli ghall-ebda danni allegati mis-socjeta' attrici.

2. Fil-konfront ta' l-eccipjenti it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u did-dritt, u ghandhom jigu michuda minn dina l-Onorabbli Qorti bl-ispejjez kontra l-istess socjeta' attrici *stante* illi ma kenitx responsabbli ghat-tghabbija tal-merkanzija fil-*container* kif tixhed l-polza tal-kariku bil-kliem "*Shipper's Load, Stow and Count*".

3. *Stante* illi l-*container in kwistjoni* ingarr lejn Alexandria mill-vapur *Ville De Dubai* li tieghu hija agenti u/jew operatrici u/jew armatrici s-socjeta' *Compagnie Maritime D'Affretement Agencies Worldwide* registrata Malta bin-numru OC151, ghandha tigi kjamata fil-kawza l-istess socjeta' *Compagnie Maritime D'Affretement Agencies Worldwide*.

4. Salvi eccezzjonijiet ohra ulterjuri illi jistghu ikunu kompetenti lill-eccipjenti skond il-ligi.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tat-8 ta' April, 2002, li bih il-Qorti ordnat korrezzjoni fl-okkju tal-kawza biex l-isem tas-socjeta' *Malta Freeport Corporation Ltd* jigi jinqara *Malta Freeport Terminals Ltd*;

Rat li din il-korrezzjoni serviet biex tidderimi l-ewwel eccezzjoni ta' dik l-istess socjeta' konvenuta;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta' *Malta Freeport Terminals Ltd* li *in forza* taghha eccepiet illi:

1. Il-preskrizzjoni ta' sena.

2. Minghajr pregudizzju ghall-premess, illi s-socjeta' esponenti mhux responsabbli ghall-allegat ghibien tal-merkanzija u ghad-danni konsegwenzjali.

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata relattiva;

Semghet il-provi li ressqu l-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezebiti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Rat li l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Jirrizulta li s-socjeta' *Tiara Co Ltd*, li taghha s-Sur Michael Bharwani, huwa l-*managing director*, ried jibghat konsenja ta' *wicker baskets* u *sweaters* lejn l-Egittu. Il-konsenja kienet wahda kbira, tant li kellu jintuza *container* ta' 40 pied. Il-kumpanija *Tiara* inkarigat lis-socjeta' *Medex Container Services Ltd* sabiex tiehu hsieb it-trasport lejn l-Egittu. Il-merkanzija tghabbiet go *container* numru *LCRU4495493*, u l-bibien gew issigilata b'sigil numru *89054*. Il-*container* ittieded il-*Freeport* u fid-9 ta' Frar, 2001, gie registrat li dan il-*container* idahhal bis-sigil indikat u "*full*".

Minn hemm il-*container* tghabba fuq il-vapur *m/v "Ville De Dubai"* fi triqtu lejn Alexandria, l-Egittu. It-tghabbija saret fil-15 ta' Frar, 2001; l-agenti tal-vapur hija s-socjeta' *Compagnie Maritime D'Affretement Agencies Worldwide*, inkarigata mis-socjeta' *Medex Container Services Ltd* biex tiehu hsieb it-trasport tal-*container* bil-bahar lejn l-Egittu.

Il-vapur wasal Alexandria fid-19 ta' Frar, 2001, izda r-ricevitur ma hax konsenja tal-merkanzija. Jidher li r-ricevitur ma kellux flus biex ihallas id-dazju kollu dovut (l-awtoritajiet Egizzjani riedu hlas tad-dazju kollu b'dan li f'kaz li merkanzija tigi *re-exported*, kien ikun intitolat ghal-*refund*), u lanqas ma kellu flus biex ihallas ghall-prodotti

tal-*container* kollu. L-esportatur lokali ma riedx jirrilaxxa l-merkanzija qabel ma jkollu garanzija ta' hlas. Ir-ricevitur fl-Egittu indika li hu seta' jhallas ghal nofs il-merkanzija, u ghalhekk, il-partijiet qablu li r-ricevitur jiehu konsenja ta' nofs il-merkanzija, u n-nofs l-iehor jintbaghat lura Malta. Is-socjeta' lokali *Tiara Co. Ltd* xtaqet li, waqt li l-*container* kien l-Egittu, l-ufficcjali tad-Dwana ta' dak il-post jifthu huma l-*container* u fizikament jiddividu l-kontenut billi jaqsmu l-merkanzija f'zewg *containers* ta' 20 pied-il wiehed, b'*container* jinghata lir-ricevitur u l-iehor jintbaghat lura Malta. Hi giet infurmata, *pero'*, li l-ufficcjali tad-Dwana ta' Alexandra ma setghux jaghmlu dan ix-xoghol, u allura s-socjeta' *Tiara Co. Ltd* iddecidiet li iggib il-*container* lura Malta u taqsmu fi tnejn hi stess.

Il-*container*, li suppost kien ghadu ma infetahx, telaq minn Alexandria fit-18 ta' April, 2001, fuq il-vapur *m/v "Karina"* u b'*Bill of Lading* li kien juri sigill numru 89054, is-sigill li kellu l-*container* meta telaq minn Malta. Il-vapur wasal Malta, fl-25 ta' April, 2001, izda, meta, fis-27 ta' April, is-socjeta' *Tiara* riedet tiftah il-*container* fil-presenza tal-ufficcjali lokali tad-Dwana, instab li l-*container* kellu sigill b'numru differenti, *cioe'*, numru 2964710. *Inoltre*, waqt li s-sigill li intuza meta l-vapur telaq minn Malta, kien sigill tad-Dwana ta' Malta, is-sigill li bih wasal lura l-*container* Malta kien tad-ditta *P&O Lines*. Meta l-*container* infetah, instab li kien vojta. *Tiara Co. Ltd* kienet inxurjat il-merkanzija mas-socjeta' attrici, li, wara li investigat il-*claim* li saret, halset is-somma ta' Lm40,824.52 *dietro surroga*. Peress li qed jigi allegat li r-responsabbilita' ghat-telf kienet tas-socjeta' inkarigata mit-trasport, is-socjeta' assikuratrici qieghda titlob rifusjoni tad-danni minghand is-socjeta' *Medex Container Services Ltd*. Din tal-ahhar, *da parti* taghha, qed titfa t-tort fuq l-agenti tal-vapur imqabba minnha, u fethet kawza (citazzjoni numru 178/02) kontra l-istess agenti biex tigbor lura d-danni li hi tista' tkun mgieghla thallas lis-socjeta' attrici. Jigi carat li r-rabta kontrattwali ghat-trasport tal-merkanzija kienet biss bejn id-ditta lokali *Tiara Co. Ltd* u s-socjeta' *Medex Container Services Ltd*. Is-socjeta' esportatrici ma dahlet f'ebda kuntratt mal-agenti tal-vapur li wasslu il-*container* f'Alexandria u m'ghandha ebda relazzjoni guridika

magghom. Is-socjeta' *Compagnie Maritime D'Affretament* giet inkarigata mill-kuntrattur biex tiehu hsieb il-vjagg bil-bahar, *pero'*, *vis-à-vis* is-socjeta' attrici (bhala surrogata fid-drittijiet ta' *Tiara Co. Ltd*), ghal kull nuqqas tal-vapur twiegeb il-kumpanija *Medex Container Services* bhala l-unika kumpanija b'rabta kontrattwali mas-socjeta' attrici; l-agir ta' terz imqabbad minn debitur ta' obbligazzjoni biex jassistih fl-esekuzzjoni ta' dik l-obbligazzjoni ma jekwivalhiex ghal-forza maggura li biss tista' tezonorah: ara "Farrugia vs Attard noe", deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri), fit-28 ta' April, 1998, u "Sare' vs Ellul et", deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fit-12 ta' Gunju, 1953.

Is-socjeta' *Medex Container Services Ltd* qed tiddefendi ruhha, fl-ewwel lok, billi tesigi prova li fil-*container* kien hemm, fil-fatt, il-merkanzija allegatament nieqsa, u dan peress li fuq il-polza ta' karigu kien hemm il-kliem "*Shipper's load, stow and count*". Din il-frazi tfisser li l-vapur ma hax responsabbilita' tal-kontenut tal-*container* izda d-dettalji li tnizzlu fuq il-polza ta' karigu tnizzlu fuq informazzjoni li giet fornita mill-esportatur. Jehtieg, ghalhekk, prova li l-*container* tghabba bil-volum ta' merkanzija indikata.

Fil-polza ta' karigu hemm kondizzjoni, dik bin-numru 9 li tghid li f'kaz li ma jinghatax avviz f'terminu preskritt ta' xi nuqqas, ikun hemm "*prima facie evidence of delivery*". Din il-klawsola, *pero'*, ma itellifx il-possibilita' lir-ricevitur jipprova li bhala fatt ma kienx hemm konsenja.

Is-Sur Michael Bharawani, ghas-socjeta' *Tiara Co. Ltd*, ikkonferma li l-*container in kwistjoni* tghabba b'merkanzija tal-kumpanija. Hu spjega li l-*wicker baskets* jigu impurtati vojta, u wara, l-kumpanija, timlihom b'mod li jkunu jistghu jservu ta' dekorazzjoni; is-*sweaters* kienu gew impurtati. Huwa esebixxa l-*invoices* li nhargu meta l-kumpanija kienet xtrat il-prodotti qabel ma rrangathom. L-ufficcjal tad-Dwana, *Louis Fava*, ikkonferma li wara li l-*container* gie mgħobbi, dan inghalaq u hu issiggillah bis-sigill numru

89054; dan hu ghamlu fil-warehouse tal-kumpanija li kienet se tesporta l-affarijiet. Ghalkemm dan l-ufficcjal ma jghidx jekk hu rax il-container miftuh qabel ma issigillah, hemm il-prova tal-Freeport Terminal li meta l-container wasal biex jidhol, kellu l-istess sigill tad-Dwana u kien mimli. Dan jirrizulta mill-Gate Pass In mahruqa mill-Freeport Terminal li tindika li c-container dahal bis-sigill numru L89054 u kien "full". Ghalhekk, jirrizulta pruvat li sakemm telaq mill-warehouse tal-kumpanija Tiara Co. Ltd sa ma wasal il-Freeport, is-sigill tieghu ma giex minsus u l-container kien mimli. La darba il-container wasal mimli fil-Freeport, irid issa jigi investigat jekk is-serqa setghetx saret fil-jumejn li l-container dam taht il-kustodja tal-Freeport. Ma jidhirx, fil-fehma tal-Qorti, li l-incident sehh fil-jumejn li l-container dam gewwa l-Freeport. Il-container kien stockjat fuq containers ohra, f'posizzjoni fejn kien difficili li jitmiss. Hu kien tpogga f'posizzjoni li jghidulu "Bravo", posizzjoni li hu deskritt bhala "position which is very unlikely to be tempered with". Inoltre, il-container ma ccaqlaqx qabel ma ittiehed biex jighabba fuq il-vapur, u meta tghabba, ghalkemm in-numru tas-sigill ma kienx gie iccekkjat, fil-fatt kellu sigill u ma kienx imkisser. Il-Qorti, ghalhekk, thoss li ghandha tezonera lill-kumpanija Malta Freeport Terminals Ltd minn kull responsabilita'.

Waqt li l-container kien fuq il-vapur ma jirrizultax lanqas li l-container seta' gie mghabbas. Hu gie stockjat fuq containers ohra "two tiers high", u kien kwazi impossibbli li l-container seta' tnaddaf mill-kontenut tieghu waqt li kien fuq il-vapur. Is-socjeta' Medex Container Services Ltd tallega li skond informazzjoni li ghadditilha l-agenti taghha fl-Alexandria, meta l-container tnizzel minn fuq il-vapur, hu digia kellu sigill differenti minn dak registrat fuq il-Bill of Lading. Din il-prova, pero', ma saretx bil-mod li trid il-ligi, u inoltre tqies illi, li kieku kien hekk, l-agent f'Alexandria kien zgur jinforma b'dan lill-principal tieghu hawn Malta, izda din l-informazzjoni giet moghtija lill-Medex Container Services Ltd biss wara li l-container wasal lura Malta, u meta bdew isiru l-investigazzjonijiet.

Il-Qorti tqies li l-*container* wasal intatt gewwa l-Egittu; dan ma jfissirx li l-vapur hu ezonerat minn kull responsabbilita', kif se jintwera aktar 'l quddiem.

Meta l-*container* tnizzel l-art gewwa l-Egittu, dan tpogga f'*general storage area* sakemm jingabar mir-ricevitur li kien gie avvzat bil-wasla tal-merkazija. Ir-ricevitur kellu jirringa ghar-*release* tal-merkazija mal-ufficcjali tad-Dwana f'Alexandria u jiehu konsenja tal-*container*. Minhabba l-problemi li gew spjegati aktar qabel, il-*container* dam kwazi xahrejn gewwa l-*general depot* sakemm gie deciz se jsir minnu. Meta gie deciz li l-*container* jingieb lura Malta, il-*container* iccaqlaq minn fejn kien storjat halli tkun tista' issir it-tghabbija tieghu fuq vapur li kien sejjer Malta. Meta saret din l-operazzjoni, gie skopert li l-*container* kellu sigill differenti. L-agenti ta' *Medex Container Services Ltd* gewwa l-Egittu infurmaw lill-principal taghhom hawn Malta b'dan il-fatt, izda l-agenti inghataw istruzzjoni biex jibghatu l-*container* kif inhu. Fil-fatt hekk gara. Peress li l-kaz kien ta' *return cargo*, ma kienx mehtieg li jinhargu *Bills of Lading*, izda inharget biss kopja ta' *Bill of Lading*, bla firma, ghall-skopijiet dagonali tal-Egittu. Dan id-dokument intelgha mill-agenti ta' *Medex Container Services Ltd* gewwa l-Egittu, u biex jigu evitati problemi, tnizzel in-numru tas-sigill li l-*container* kellu meta dahal fil-port ta' Alexandria, u mhux in-numru tas-sigill li fil-fatt kellu.

Kif inghad, il-*container* ingib lura Malta, u meta dahal fil-*Freeport* gie registrat bil-sigill il-gdid. Dak is-sigill infetah fil-presenza tal-ufficcjali tad-Dwana lokali, u, kif inghad, instab li l-*container* kien vojtt. *Nonostante* l-presunzjoni li tinsab fil-klawsola 9 tal-*Bill of Lading*, il-Qorti jidhrilha li saret il-prova kuntrarja, u *cioe'*, li ma saretx konsenja tal-oggetti indikati fil-polza.

Fid-dawl ta' dawn il-fatti, il-Qorti hi propensa tikkonkludi li s-serqa mill-*container* sehk f'xi zmien f'dawk ix-xahrejn li thalla fid-*depot generali* ta' Alexandria sekemm gie deciz li jingieb lura Malta. Biex ingieb lura Malta, sar ftehim gdid mas-socjeta' *Medex Containers Services Ltd*, u dan wara li s-socjeta' tas-Sur Bharwani accettat li thallas l-ispejjez

kollha mehtiega ghal wasla tal-*container* mill-Egittu lura ghall-Malta.

Is-socjeta' konvenuta *Medex Container Services* u l-agenti tal-vapur jallegaw li huma mhix responsabbli ghal dak li seta' gara fl-Egittu f'dawk ix-xahrejn (bejn il-hatt tal-*container* fuq il-moll u t-tehid lura tal-*container* mid-*depot* biex jingieb lura Malta), u dana peress li il-*Bill of Lading* inharget bil-kondizzjoni "*Alexandria Free Out*", li tfisser li darba li l-*container* jitnizzel ghal fuq il-moll, l-ispejjez kollha minn hemm 'l quddiem ikunu kollha *a karigu* tar-ricevitur. Fuq l-istess *Bill of Lading* hemm, *pero'*, kondizzjoni ohra li tghid li "*goods to be released to Mr. Mustasa Gihani*" li kellu jkun ir-ricevitur. Il-fatt li l-hlasijiet konnessi mal-hatt tal-merkanzija jkunu *a karigu* tar-ricevitur, ma jfissirx li l-vapur huwa mehlus milli jaghti konsenja tal-merkanzija lill-*consignee*. Kif jinghad fil-ktieb "*Chorley & Giles' Shipping Law*", (Gaskell, Debattista and Swatton, 8th Edit. pagna 304), darba li l-vapur jasal fil-port tad-distinazzjoni tieghu, "*there the carrier must discharge the goods from the ship and deliver them to the consignee*". Fil-fatt l-istess awturi josservaw li peress li l-vapur ikun irid jehles mir-responsabbilita' ghall-merkanzija malajr kemm jista' jkun, fil-*Bill of Lading* gieli jintroducu klawsola, maghrufa bhala *London Clause*, fis-sens li "*The ship owner shall be entitled to land these goods on the quays of the dock where the steamer discharges immediately on her arrival, and upon the goods being so landed the shipowner's liability shall cease*". Fil-kaz *in ezami*, ma tirrizultax klawsola f'sens hekk *general*. Il-kundizzjoni 23.3 tal-*Bill of Lading* tipprovdi biss li l-merkanzija tista' titpogga f'*store* minghajr responsabilita' ghal vapur, f'kaz biss li r-ricevitur "*fails to take delivery of the goods or part of them in accordance with the Bill of Lading*". F'dan il-kaz mhux biss fil-polza ma hemmx kif u meta kellha ssir il-konsenja, izda l-vapur pogga l-*container* fid-*depot* tal-port hekk kif nizzel l-istess ghal fuq l-art. Barra minn dan, skond it-termini specjali inkorporati fil-*Bill of Lading*, gie indikat lil minn kellha ssir il-konsenja (mhux lill-*consignee* jew lil minn jipprezenta il-*Bill of Lading* lill-kaptan tal-vapur), u *kwindi* l-vapur kellu oneru li jara li l-konsenja ssehh kif intrabat.

L-awtur John F. Wilson, fil-ktieb “*Carriage of Goods by Sea*” (Longman 4th Edit 2001), ikompli jispjega hekk fuq il-materja (pagna 84):

“The shipowner is under a contractual obligation to deliver the cargo to a specified, or identifiable, person. Normally the requirement is to deliver to the consignee named in the bill of lading or to any person to whom the consignee has validly endorsed the bill. In the event of no bill having been issued, the consignee will normally have been designated either in the charterparty itself or in a non-negotiable receipt.

(I) *FAILURE OF CONSIGNEE TO ACCEPT DELIVERY*

The first problem confronting the shipowner on arrival at the port of discharge may be the absence of any consignee ready to receive the cargo. As the shipowner is under a duty to make personal delivery of the cargo, he cannot discharge that obligation at common law merely by unloading the goods and leaving them on the dockside. In such a situation he is required to allow the consignee a reasonable time in which to collect the cargo, after which he may land and warehouse it at the consignee's expense. Even so, it is doubtful whether the shipowner can divest himself of his strict liability as a carrier merely by warehousing the goods although to counterbalance any such potential liability he will retain the protection of the carriage exceptions”.

Il-Qorti tara li l-vapur ghandu obbligu li jaghti konsenja lill-persuna indikata, u f'kaz li dan ma jersaqx jista' jiprocedi ghad-depozitu taghha f'mahzen, minghajr, b'daqshekk, ma jehles mir-responsabilitajiet tieghu taht il-ligi (ara “Borg vs Mifsud noe”, deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fis-27 ta' Novembru, 1961). Biex jehles minn tali responsabilita' partikolari, irid jeskludiha b'mod car b'klawsola fil-polza, izda, f'dan il-kaz, kif inghad, il-klawsola ta' ezoneru inkorporata (kundizzjoni 23.3) timplika ftehim dwar kif u meta kellha ssir il-konsenja,

ftehim li, *pero'*, ma tirrizultax mill-polza. Il-klawsoli ta' ezoneru ghandhom ikollhom interpretazzjoni restrittiva, u kondizzjoni marbuta mal-istess klawsola ta' ezonera m'ghandhiex tigi injorata jew ma tinghatax effett.

Inoltre, jidher li meta l-container tpogga fil-general depot, dan tpogga hemm minn u a spejjez ta' Medex Container Services Ltd u / jew tal-agenti tal-vapur, tant li meta s-socjeta' Tiara Co. Ltd riedet iggib il-container lura, kellha tirrifondi l-hlasijiet li l-agent ta' Medex Container Services Ltd kellu jhallas ghall-istorage tal-container. F'ebda mument, *pero'*, il-kumpanija Medex Container Services Ltd, ma ddikjarat li d-depozitu kien qed isir biex hi tezimi ruhha minn kull responsabbilita'; id-depozitu sar fuq responsabbilita' tal-kaptan tal-vapur, u *kwindi* ghandha twiegeb ghal kull nuqqas (telf totali) li sehh waqt li l-merkanzija kienet ghada taht il-kustodja taghha.

Interessanti hija d-decizjoni moghtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza "Arrigo noe vs Caruana noe", deciza fit-8 ta' Ottubru, 1956, fejn gie osservat illi:

"Jekk skond il-polza tal-karigku l-merkanzija ghandha tigi konsenjata lid-destinatarju "from the ship's deck", imma l-kaptan ikollu l-fakolta' li jaghzel li jikkonsenja l-merkanzija fuq il-bankina, u fil-fatt huwa, permezz tal-agent tal-vapur, jaghmel uzu minn dik il-fakolta' u jaghzel li jikkonsenja l-merkanzija fuq il-bankina, ir-responsabbilita' tal-vapur ma tispiccx mal-iskarikazzjoni tal-merkanzija "at the ship's side", imma tibqa' sal-mument tal-konsenja lir-ricevitur: b'mod li, jekk f'dak il-mument jirrizulta xi nuqqas fil-merkanzija, il-vapur jibqa' responsabbli ghal dak in-nuqqas.

Ma hix raguni ta' ezoneru tal-vapur minn dina r-responsabbilita' c-cirkustanza li minn mindu l-merkanzija thalli l-vapur tkun f'idejn l-agent; ghax l-agent hu l-mandatarju tal-vapur"

Din il-gurisprudenza tikkonferma r-responsabbilita' tal-vapur ghan-nuqqas *in kwistjoni*.

Il-kumpanija *Medex Container Services Ltd* tghid li, skond klawsola 6.3 tal-*Bill of Lading*, hi ma tista qatt tkun responsabbli li thallas, bhala danni, aktar minn *US\$1* ghal kull kilo tal-piz gross tal-merkanzija. Ghalkemm din il-limitazzjoni ma gietx sollevata formalment bhala eccezzjoni, jibqa' l-fatt li dik il-klawsola tiffirma parti mill-kuntratt ta' bejn il-partijiet, liema kuntratt ghandu jinghata effett fl-interrezza tighu. Polza ta' karigu hi jew il-kuntratt jew il-prova tal-kuntratt bejn il-partijiet, u t-termini taghha jorbtu lill-partijiet kontraenti. L-agenti tal-vapur, formalment invokaw din il-limitazzjoni. Ghalkemm klawsoli li jezoneraw lid-debitur ta' obligazzjoni minn kull responsabilita', tkun xi tkun ic-cirkustanza, jigu skartati mill-Qrati ghax jitqiesu li jmorru kontra l-ordni pubbliku, u ma jistghu qatt ikunu leciti sal-punt li bihom ikun hemm dak li tissejjah "*assicurazione delle colpe proprie*", ma hux projbit mill-ligi li wiehed jipprovdi minn qabel billi jilimita' id-danni li ghalihom jista' jkun responsabbli. (ara "Mizzi noe vs Sorotos noe", deciza minn din il-Qorti fit-12 ta' Frar, 2004). Skond id-dokumenti esebiti, jidher li l-gross weight tal-merkanzija kien ta' 3890 kilos (ara dokument *a fol. 54* tal-process), u allura l-ammont ta' danni hu ta' *US\$3890* (ekwivalenti ghal Lm1396). Ma giex muri li d-ditta lokali irceviet xi hlas jew kumpens iehor ghat-telf li garbet. *Oltre* dan iridu jithallsu wkoll Lm2000 bhala spejjez ta' *surveys* relattivi. (Ara "Micallef Stafrace noe vs Abela noe" deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-15 ta' Meju, 1998).

Is-socjeta' *Malta Freeport Terminals Ltd* eccepjet ukoll il-preskrizzjoni ta' sena, izda peress li din is-socjeta' mhix se tinstab responsabbli ghan-nuqqasijiet mhux mehtieg li l-Qorti tindaga ulterjarment fuq din il-materja. Jista' jizdied, *pero'*, li, f'kull kaz, il-Qorti ma tistax tiehu konjizzjoni ta' dik l-eccezzjoni, peress li ma giex indikat l-artikolu tal-ligi li fuqha dik is-socjeta' qed tibbaza l-eccezzjoni. *Inoltre*, jekk qed issir riferenza ghall-preskrizzjoni ta' sena stabbilita fl-artikolu 544(e) tal-Kap. 13, dik il-preskrizzjoni mhux applikabbli peress li s-socjeta' *Malta Freeport Terminals Ltd* mhux trasportatur tal-merci, huma biss depozitarja u *kwindi* japplikaw fil-konfront taghha regoli differenti (ara "Micallef Stafrace noe vs Ripard et noe", deciza minn din il-Qorti fit-28 ta' Meju, 2003).

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premeffi, tiddisponi minn din il-kawza billi, fl-ewwel lok, tichad l-ewwel eccezzjoni, izda tilqa' it-tieni eccezzjoni tas-socjeta' *Malta Freeport Terminals Ltd*, u tichad it-talbiet attrici fil-konfront ta' din is-socjeta'; fit-tieni lok, tichad l-eccezzjonijiet tas-socjeta' *Medex Containers Services Ltd* u wara li tilqa' *in parte* it-talbiet attrici, tiddikjara li, fil-konfront tas-socjeta' attrici, is-socjeta' *Medex Containers Services Ltd* hija unikament responsabbli ghan-nuqqas fil-merkanzija *in kwistjoni*, u tikkundanna lil din l-istess socjeta' sabiex thallas lis-socjeta' attrici s-somma ta' Lm3,396 (tlett elef, tlett mija, u sitta u disghin liri Maltin) *in linea* ta' danni, bl-imghax legali mill-4 ta' Settembru, 2001 sal-pagament effettiv.

L-ispejjez kollha tal-kawza, fic-cirkustanzi, jithallsu kwantu ghall-kwart (1/4) mis-socjeta' attrici, u tlett kwarti (3/4) mis-socjeta' *Medex Container Services Ltd*.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----